

FIGAROVA SVATBA

Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais

Figarova svatba aneb Bláznivý den

Režie **Martin Františák**

Adaptace podle překladu Karla Krause a dramaturgie **Marta Ljubková**

Texty písní **Lorenzo Da Ponte** a **Marta Ljubková**

Scéna **Jan Štěpánek** / Kostýmy **Marek Cpin** / Hudba **David Smečka** na motivy **W. A. Mozarta**

Pohybová spolupráce **Josef Kotěšovský**

Hrabě Almoviva, chlípník a intrikán **Norbert Lichý**

Hraběnka, jeho žena, taky ne zcela bez viny **Markéta Haroková**

Figaro, rozporuplný sympaták **Ondřej Brett**

Zuzanka, skoro jednoznačně kladná **Pavla Gajdošíková**

Cherubín, pokušitel **Tomáš Dastlík**

Marcelina, matka v pozdním věku **Zdena Przebindová**

Bartolo, znovunalezený otec **Přemysl Bureš**

Paola, zvláštní služka **Marcela Čapková**

Basilio, šmírák **Michal Sedláček**

Premiéra 23. března 2012 v Divadle Petra Bezruče

Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais (1732-1799)

Syn pařížského hodináře, který se vyučil otcovu řemeslu a zdokonalil v tomto oboru hodinový regulátor (za jeho dob se hodiny předcházely běžně až o 30 minut denně). Touha po vzestupu ho přivedla na dráhu neskonalé dobrodružnější. Začal sňatkem se starší vdovou po dvorském činovníkovi, po němž takto zdědil titul. Brzy ovdověl (čelil podezření, že svou ženu otrávil) a prosadil se u dvora Ludvíka XV. jako učitel hry na harfu. Brzy se stal společníkem válečného dodavatele Pârise-Duverneyho. Tento finančník mu dopomohl k úřadu generálního správce královské honitby se soudcovskou pravomocí ve přích týkajících se honebního práva. Tak Caron dosáhl šlechtictví a připojil ke svému jménu titul de Beaumarchais.

Roku 1764 podnikl cestu do Španělska, aby přinutil archiváře Clavija splnit slib manželství daný Beaumarchaisově sestře. Epizody tohoto sporu posloužily později Goethovi při psaní dramatu *Clavijo*.

V té době Beaumarchais debutoval občanským dramatem *Eugénie* (1767), druhá hra *Dva přátelé* (1770) propadla. V té době se cele oddával obchodu.

Po smrti Pârise-Duverneyho se dostal do finančních potíží, šlo o to, zda je jeho dědicem, anebo dlužníkem.

Soudní spor, v němž střídavě prohrával a vyhrával, se táhl osm let – vyvinul se z toho slavný proces s Goëzmanem, jímž se proslavil a o němž později také psal. Goëzman byl zesměšněn, ale Beaumarchais prohrál svá občanská práva.

Aby si vymohl rehabilitaci, stal se politickým agentem vlády. Byl vyslán do Londýna, aby zamezil vydání pamfletu, který měl kompromitovat milenku krále, odměnu ale nedostal, protože král zemřel a jeho nástupci byla její čest zcela lhostejná. Později pronásledoval vyděrače, který chtěl ohrožovat čest královny, nakonec byl zatčen ve Vídni pro podezření ze špionáže. K cíli ho zavedla až čtvrtá mise: snaha získat podporu vlády pro americkou revoluci za nezávislost. Akce byla nesmírně komplikovaná, krytá fingovanou obchodní společností, nicméně Beaumarchaisovi se podařilo do Ameriky dopravit na vlastních lodích zbroj pro 20 tisíc mužů. Beaumarchais byl nicméně podveden a částečné finanční náhrady se domohli až jeho dědicové.

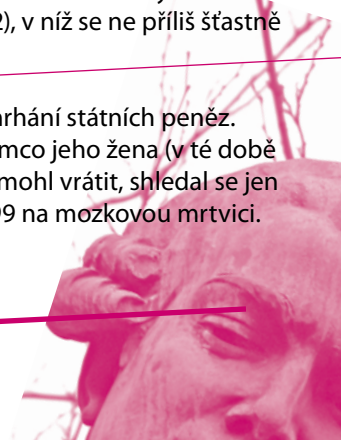
V průběhu toho vznikají jeho vrcholné hry: napsal *Lazebníka sevilského*. Ten při premiéře – jako veselohra – roku 1775 propadl. Autor ho za jediný den přepsal na komedii o pěti jednáních a repríza měla strhující úspěch.

Angažoval se též ve vydávání Voltairova souborného díla. *Figarova svatba* byla k uvádění v Comédie-Française přijata roku 1781, ale na scénu se dostala mnohem později. Satirická kritika byla tak přímá a prudká, že hra byla považována za společensky nebezpečnou.

Ludvík XVI. údajně prohlásil: „To by bylo nutné dříve zbořit Bastilu, aby se provozování tak hanebného kusu nezdálo nebezpečnou nedůsledností.“ Beaumarchais však obratným předčítáním hry získal zájem ve dvorských kruzích, navíc zajistil shovívavého cenzora, a tak hra měla premiéru v dubnu 1784. Bouřlivý úspěch přizivený odporem konzervativců byl příznačný pro revoluční náladu své doby. *Figarova svatba aneb Bláznivý den* se právem považuje za předvečer Velké francouzské revoluce.

Navzdory úspěchu se autor potýkal s množstvím afér, vedl různé spory a neustále zápasil s vrtkavým veřejným míněním. Za revoluce byl obviněn, že ve svém domě ukrývá obilí. V té době k figarovskému diptychu dopisuje *Matku hříšnici* (1792), v níž se ne příliš šťastně vrací k žánru občanského dramatu.

Nadále se pouštěl do riskantních obchodů a byl obviněn z promrhání státních peněz. Po mnohých peripetiích skončil jako emigrant v Hamburku, zatímco jeho žena (v té době už třetí) a dcera byly uvězněny. Když se konečně Beaumarchais mohl vrátit, shledal se jen s troskami svého majetku. Na mizině a ohluchlý zemřel roku 1799 na mozkovou mrtvici.

Ale běda, jakou léčku jsem to zase nastražil soudnosti našich kritiků, když jsem své komedii dal zlehčující název Bláznivý den! Prostě jsem nikterak nechtěl zdůrazňovat její význam; ale to jsem ještě netušil, do jaké míry může pouhá změna označení způsobit u všech lidí takový zmatek. Kdybych jí byl ponechal výstižný titul, stálo by tam Manžel svůdcem. To by ovšem padli zas na jinou stopu a štváli mě trochu odlišným způsobem. Ale pro pouhý název Bláznivý den se octli na sto honů ode mne: neviděli už v tom díle nic jiného než to, co v něm nikdy nebude. Tahle poněkud ostrá poznámka o tom, jak snadno se dá člověk zmást, má širší dosah, než by se zdálo.

(Beaumarchais v *Předmluvě k Figarově svatbě*, přel. Karel Kraus)

Figarka po česku

Figarova svatba se na profesionálním českém jevišti objevila poprvé v roce 1881, ve Švandově divadle na Smíchově ji režíroval Pavel Švanda starší, překlad pořídil Josef Jiří Stankovský. V Národním divadle se objevila hned vzápětí, v roce 1884, v režii Antonína Puldy. V roce 1890 se hrála v Prozatímním divadle v Brně. Slavný režisér Jaroslav Kvapil se Figara chopil v roce 1914 (na scéně ND), následovalo množství nejrozličnějších uvedení časem po celé republice. V posledních 10 letech se činoherní *Figarova svatba* dávala v Divadle Pod Palmovkou v Praze (režie Ivan Rajmont), v Městském divadle Zlín (režie Zdeněk Dušek), v ND v Brně, v Divadle Na Vinohradech v Praze, v Divadle F. X. Šaldy v Liberci (rež. Daniel Špinar), v Těšínském divadle a nejnověji též v Klicperově divadle v Hradci Králové (rež. David Drábek). V dubnu bude mít premiéru inscenace Michala Dočekala v pražském Národním divadle.

Dílo spojené s Beaumarchaisem (výběr)

1786 *Le Nozze di Figaro* (*Figarova svatba*), opera založená na hře stejného názvu s libretem Lorenza Da Ponteho a hudbou Wolfganga Amadea Mozarta

1782 *Il Barbiere di Siviglia, ovvero La precauzione inutile* (*Lazebník sevilský*), opera založená na hře stejného názvu, autor libreta neznámý, hudba Giovanni Paisiello, přepracováno v roce 1787

1816 *Il Barbiere di Siviglia* (*Lazebník sevilský*), opera založená na hře stejného názvu s libretem Pietra Sterbiniho a hudbou Giacchina Rossiniho

1905 *Chérubin*, opera, hudba Jules Massenet, autor libreta neznámý

1917 *Figaro*, divadelní hra Viktora Dyka

1936 *Nový Figaro*, divadelní hra Vítězslava Nezvala

1941 *Beaumarchais*, divadelní hra Friedricha Wolfa

1948 *Lišky na vinici*, historický román Liona Feuchtwangera, Beaumarchais jednou z hlavních postav

1950 *Beaumarchais*, komedie od Sacha Guitry

1966 *La Mère coupable* (*Matka hříšnice*), opera podle stejnojmenné hry, hudba a libreto Darius Milhaud

1991 *The Ghosts of Versailles*, opera podle *Matky hříšnice*, hudba John Corigliano, libreto William M. Hoffman

1991 *Den brottsliga modern*, opera podle *Matky hříšnice*, hudba Inger Wikström, libreto Inger Wikström a Mikael Hylin

1996 *Beaumarchais l'insolent* (*Rošťák Beaumarchais*), film, režie Édouard Molinaro

Bud' jak bud', Bláznivý den zůstal pět let v zásuvce. Herci však věděli, že ho mám, a nakonec ho ze mne vymámili. Zda si tím posloužili, nebo ne, to se ukázalo až později. Ale ať už podnítily jejich horlivost nesnáze spojené s inscenací, nebo ať cítili spolu s obecnstvem, že v oboru veselohry se mohou zalíbit jen nová, průbojná díla, prostě nikdy ještě nebýval kus do té míry obtížný proveden v tak dokonalé souhře. A jestliže autor (jak se aspoň říká) nesplnil, co se od něj očekávalo, není jediného herce, jemuž by toto dílo nebylo zjednalo, rozšířilo neb upevnilo pověst.

(Beaumarchais v *Předmluvě k Figarově svatbě*, přel. Karel Kraus)

Slovník (zcela jistě) cizích slov

Dekret

1. ustanovení, rozhodnutí obvykle vrcholného státního orgánu a obvyčejně zákonodárné povahy; listina o takovém právním aktu
2. výměr oznamující úřední rozhodnutí

Deprese

1. sklíčenost, ochablost, stav projevující se pocitem smutku, úzkosti, strachu, méněcennosti, ztrátou jistoty, zájmů, zpomalení životního tempa ap.
2. (ekon.) fáze hospodářského cyklu charakterizovaná významným snížením produkce, zaměstnanosti, zisků a příjmů, popř. i cen
3. (odb.) snížení, pokles

Hrabě

1. představitel královské moci v provinciální správě
2. (též hraběnka) příslušník vyšší šlechty s titulem původně spojeným s právním držením určitého dědičného území

Cherubín

1. (náb.) mytická okřídlená bytost, anděl, (ve starém židovském náboženství) služební duch Hospodinův, (v bibl. podání) strážce ráje
2. (řidč. knižně) ideální krásná bytost, žena

Intrika

1. úskočné, postranní nečestné jednání, čin, pleticha, pikle, úskok, úklad: strojit, osnovat i-y
2. (liter.) dějová zápletko v literárním díle, která není řešena přímým jednáním, ale zvláštní úskočnou taktikou: intriková veselohra založená na intrice

Intrikán (intrikánka), intrikář (intrikářka)

1. kdo intrikuje, pletichář
2. (div.) postava v dramatu představující pleticháře; herec pro tuto roli

Láska

1. pojmenování pro silnou emoci či vztah vyjadřující hluboké osobní zaujetí a náklonnost k subjektu lásky

Moc

1. schopnost prosadit svou vůli případně i proti vůli jiných a patří tedy v tomto širokém smyslu ke každému člověku

Šmírák

1. (hovor. a slang.) člen šmíry; (zprav. hanl.) špatný herec
2. (slang.) koncept, poznámky psané nanečisto

Šmírovat

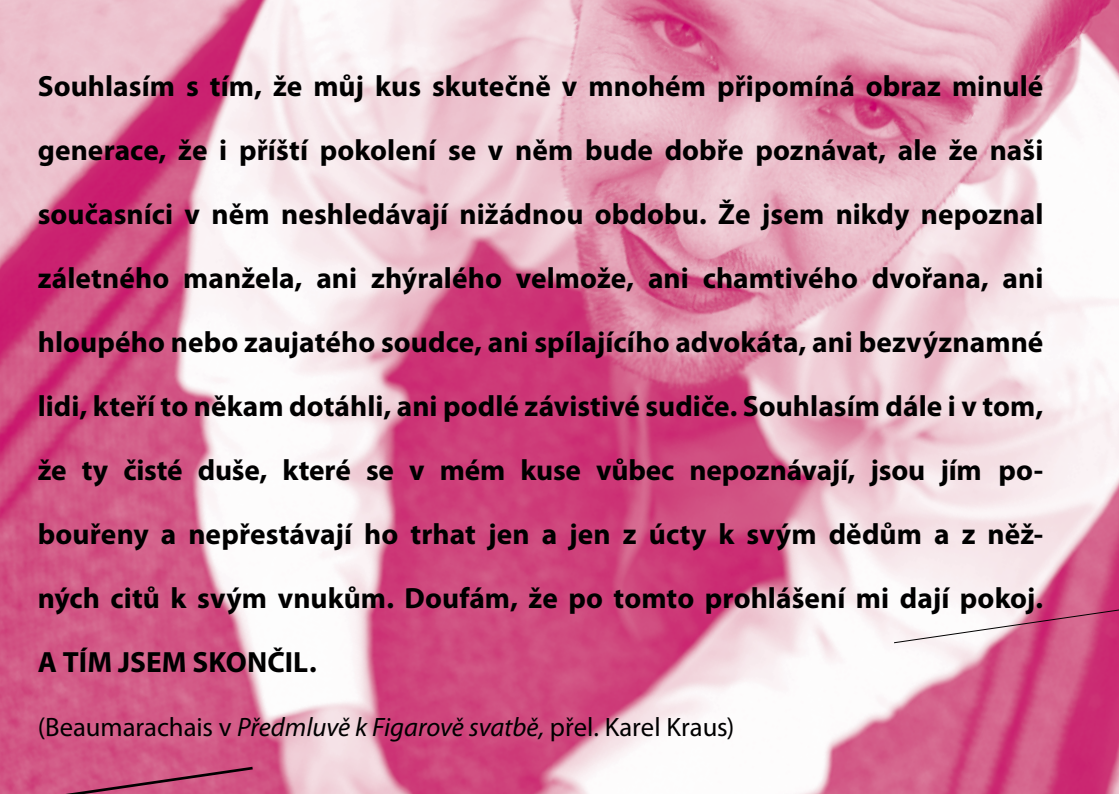
1. (co) mazat (šmírem)
2. (expr.) obcházet někde zvědavě, slídivě; nežádoucně někoho sledovat, slídit po někom: už tady zas š-ruje, š. kolegy

inspice **Michal Weber** / nápověda **Michaela Krejčí** / rekvizity **Tereza Dubová** / garderoba **Lenka Králová** / vlásenky **Michaela Kadlecová** / světla **Jiří Müller** / zvuk **Pavel Johančík** / šéf výroby **Jan Říha** / jevištní mistr **Filip Kapusta** / technika **Pavel Kresta, Roman Widenka, Petr Lacina** / hudba nahrána ve **studiu Podkrovičko** v hradci králové / housle a violy **Miroslav Štolfa** / hudební spolupráce **Pavel Horák**

program vydala **divadelní společnost Petra Bezruče, s. r. o.**, k páté premiéře sezóny 2011-2012 / textová část programu **Marta Ljubková** / fotografie **Petr Hrubeš, Tomáš Ruta** / grafický návrh plakátu a programu **Stanislav Bílek** / vytiskl **Proprint, s. r. o., český Těšín** – **divadlo Petra Bezruče** provozuje **divadelní společnost Petra Bezruče** / ředitel **Jiří Krejčí** / umělecký šéf **Martin Františák** / manažer **Tomáš Suchánek** / dramaturgyně **Daniela Jirmanová** / tajemnice uměleckého provozu **Johana Dubová** / lektorka dramaturgie **Stanislava Rožnovská** / divadlo je provozováno za finanční podpory statutárního města **Ostrava**

autorská práva k překladu zastupuje **agentura dilia**,
divadelní, literární a audiovizuální agentura, krátkého 1, 190 00 Praha 9
autorská práva k adaptaci zastupuje agentura **aura-pont**,
veslařský ostrov 62, 147 00 Praha 4

Souhlasím s tím, že můj kus skutečně v mnohém připomíná obraz minulé generace, že i příští pokolení se v něm bude dobře poznávat, ale že naši současníci v něm neshledávají nižádnou obdobu. Že jsem nikdy nepoznal záletného manžela, ani zhýralého velmože, ani chamtivého dvořana, ani hloupého nebo zaujatého soudce, ani spílajícího advokáta, ani bezvýznamné lidi, kteří to někam dotáhli, ani podlé závistivé sudiče. Souhlasím dále i v tom, že ty čisté duše, které se v mém kuse vůbec nepoznávají, jsou jím pobouřeny a nepřestávají ho trhat jen a jen z úcty k svým dědům a z něžných citů k svým vnukům. Doufám, že po tomto prohlášení mi dají pokoj.

A TÍM JSEM SKONČIL.

(Beaumarachais v *Předmluvě k Figarově svatbě*, přel. Karel Kraus)